

Եղիշե Չարենց

Սոնա

I

Որպես քուրմը Գանգեսի,
Կարոտակեց, սիրակեց
Կյանքս տվե՛լ եմ լույսիդ
Եվ երգում եմ քեզ:
Քե՛զ եմ երգում այս կարմիր
Աշխարհում հիմա,
Քե՛զ եմ երգում, քա՛ղցր քույր,
Խելագա՛ր Սո՛նա:

II

Դարեր շարունակ, անվերջ, անդադրում,
Ու սիրտս գարուն,
Կյանքս երգ շինած՝ քե՛զ էի փնտրում
Այս չար աշխարհում:

Ու չէի գտնում, Սո՛նա, ո՛չ մի տեղ
Քո դեմքը հրե,
Բայց ես գիտեի, որ մեռնում է նա,
Ով որ քեզ սիրե:

Ու սիրոս տված մահի անուրջին,
Մա՛հ էի տենչում,
Բայց տեսա հանկարծ քո դեմքը վերջին
Այս աղջամուղջում:

Քո դեմքը տեսա, որպես սրբազան
Մի գոհաբերում.
Քո դեմքը տեսա աշխարհասասան
Այս հրդեհներում:

Եվ քեզնով հարբած՝ կանչեցի՛ նրանց
Հրդեհի պարին,
Եվ կյանքս տվի, պարզ ու սրտաբաց,
Վառվող աշխարհին...

III

Սո՛ւնա, ես գիտեմ՝ մի աղջիկ ես դու,
Երկնային մի քույր,
Որ տալիս է մեր սուրբ ծաղիկներին
Թույն, թախիծ ու բույր:

Երկնքից իջած քո ցո՛ղն է սերում
Բույսերը բուրբ.
Քո՛ւյր, ապրում ես դու մեր սուրբ բույսերում
Քաղցր ու ահավոր:

Մենք այդ բույսերից խմիչք ենք շինում,
Գինի հրակեզ,
Եվ այդ սրբազան խմիչքով հարբած
Ցանկանում ենք քեզ:

Վառվում ես, Սո՛ւնա, մեր երակներում

Դու, որպես գինի,
Եվ քեզնով հարբած ուզում ենք մենք էլ,
Որ այս աշխարհում քո կամքը լինի...

IV

Սո՛ւա, օ, Սո՛ւա, սրբազան խմիչք,
Սրբազան դու սեր,
Ոգևորության դու քա՛ղցր գինի,
Երկունքի գիշե՛ր:

Արշալույսների սրբազան արգանդ,
Ոգու Կաթն Ծիր.

Արևից առաջ դո՛ւ երկնից անցար,
Ոսկի փռեցիր:

Օ, սրբազան հա՛րս դու ազատության,
Դու ազատությո՛ւն,
Դու վերջին ցնորք վերջի՛ն քաղցրության,
Դու ոգու խնդում:

Դո՛ւ, որ սրտերում փրփրում ես վառ,
Հոսում ես արագ,
Ու փրփուր-փրփուր եփվելով սրտում
Վառվում ես հանկարծ, դառնում ես կրակ:

Սո՛ւա, օ, Սո՛ւա, օրհնվի՛ր թող այն
Վայրկյանը կարմիր աշխարհում այս չար,
Երբ մարդու սրտում առաջին անգամ
Հ-րի փոխվեցիր ու Ա՛գնի դարձար...

Ու հրդեհ դարձար, ու կրակ, ու հուր,
Սրտից ծփալով անցար աշխարհին.
Եվ կյանքը այս չար, այս կյանքը տխուր
Հանձնեցիր հրին:

Ծփում ես հիմա մարդկանց սրտերում
Ու ողջ աշխարհում հրդեհ ես վառել.
Քո՛ւյր, դո՛ւ ես միայն թխպոտ օրերում
Մեզ մխիթարել...

Վառե՛լ ենք հիմա աշխարհը նորից,
Ուխտի ենք ելել խենթ ու խելագար.
Օրհնվի՛ թող քո անունը նորից,
Որ հուր դարձրեց մեր սրտերը քար:
Հուրդ մեր սրտում թող սուրբ փրփրի.
Խմե՛լ ենք արդեն, ելել ենք պարի,
Խառնել ենք իրար հիմա կյանք ու մահ.
Բողոքվի՛ր կրկին ու կրկին անգամ,
Վառվի՛ր մեր սրտում, ծփա՛ արնաքամ,
Խելագա՛ր Սո՛մա...

V

Քո՛ւյր, քո գինին մեր սրտերում
Մխացել է դա՛ր ու դարե՛ր.
Քո՛ւյր, քո գինին մեր սրտերում
Քանի՛ ոսկի ջահ է վառել...
Քանի՛ ոսկի ջահ է վառել
Երկրի մուժում,
Քանի՛ ոսկի ջահ է վառել
Կյանքի փոշում:
Դա՛ր ու դարե՛ր մեր սրտերում

Վառվել է վառ,
Բայց հրդեհվել չի կամեցել
Աշխարհը քար:

Ո՞վ չի տեսել, երբ իջնում է թանձր գիշեր
Շիրիսներից դուրս են թռչում ոսկի լույսեր:
Փռշիացող ոսկորներից լույս է ծորում.
Գինի՛դ է այն, որ չի վառվել մարդու օրում:
Գինի՛դ է այն, որ գուր հուզվել, բայց չի՛ վառել՝
Գինի՛ է այն, որ մարդ իր հետ վա՛ր է տարել.

Ու գիշերի թանձր մթում
Հրե մի սուր
Դուրս է թռչում գերեզմանից՝
Վառվում է գուր...
Մո՛ւս, գինիդ, որով հարբել,
Խենթ ենք հիմա
Դա՛ր ու դարե՛ր տվել է մեզ
Երկունք ու մահ.
Մա՛հ է տվել ու գերեզման,
Հող ու անհուն
Որ դուրս թռչի, ազատ վառվի
Գերեզմանում...
Ու չէր վառվում դա՛ր ու դարեր
Աշխարհը քար.
Հիմա վառվեց... Խե՛նթ ենք մենք էլ
Ու խելագար:

Պա՛ր ենք բռնել խելագար,
Հրդեհում ենք ու վառում
Այն ամենը, ի՛նչ որ կար
Հագարամյա աշխարհում:
Ու արյունը մեր՝ խառնըված հրին՝

Վառվում է ազահ,
Ու լույս է տալիս վառվող աշխարհին
Դեմքդ հեռակա:

VI

Ու դառնում է մեր շուրջպարը արագ,
Եվ մեր շուրջպարում հրդեհի պարում
Հեքիա՛թ է, կյանքը, ու մարդը կրակ:

Հրթիռ-հրթիռ վեր են թռչում
Կյանքերը մեր կարեվեր,
Ու վառվում է աղջամուղջում
Ողջակիզվող սիրտը մեր:

Ամբոխները գրահապատ
Ծափ են զարկում ու պարում,
Չա՛հ է դարձել ամեն մի մարդ
Կրակապատ աշխարհում:

Ու պար բռնած, ու խելագար
Ե՛րգ ենք ասում կրակին
Ու վառվում է աշխարհը քար
Մորիկներում կրակի:
Կիրակի է կյանքն հիմա
Չահագարդվա՛ծ, կրակուն
Ու պարում են կյանք ու մահ
Սո՛ւմա, քո սուրբ կրակում...

VII

Հե՛յ, հեռավոր ընկերներ ու եղբայրներ,
Դուք չե՛ք լսում, ձե՛զ ենք կանչում,

Չվարթ ու սեգ,
Եկե՛ք, մտե՛ք շուրջպարը մեր
Եկե՛ք, եկե՛ք:
Օ, կո՛ւյր է նա, ով չի տեսնում
Երկինք հասած կրակը թեժ.
Եկե՛ք, եկե՛ք, ով սիրտ ունի
Ողջակիզվող ու հրակեզ:
Ով որ եկավ պետք է իր հետ
Ողջակիզվող մի սիրտ բերի
Եկե՛ք, հսկա պարը մտեք
Աշխարհային հրդեհների:

Ու ծավալվի՛ թող
Աշխարհովը մեկ
Հրդեհը մաքրող,
Բոցը հրաշեկ:

Կյանքը հնամյա,
Որ մխում է գուր
Թող մոխի՛ր դառնա
Ու անցնի իգուր:

Հո՛ւրը թող մնա,
Հրդեհը հոգու,
Որ հրաշք դառնա
Սո՛ւմա, խոսքը քո:

VIII

Ու գալիս են անվե՛րջ, անվե՛րջ
Ամբոխները ահագին,
Որ կյանքը հին ու սնամեջ
Ողջակիզեն կրակին:

Ու հուրն ընկած, անդարձ, անել,
Այրըվում է կյանքը քար
Ու հրդեհում պար են բռնել
Ամբոխները խելագար:

Ու արյունը մեր, խառնրված հրին,
Վառվում է հրում՝ գո՛հ է սրբազան
Ու ժպտում է քո դեմքը աշխարհին
Այս հրդեհներում աշխարհասասան...

IX

...Թվում է հիմա կյանքը իմ հոգուն
Մի ոսկի տեսիլ.
Ինչ լա՛վ է, Սո՛ւնա, որ կյանքի հոգուն
Հիմա՛ եմ հասել.
Ինչ լա՛վ է, Սո՛ւնա, որ քո կրակում
Վառվում եմ ես էլ...

Կվառվեմ հիմա, որպես գոհ կանքիդ
Ու գոհաբերում,
Եվ եթե մարի հրդեհը այս մեծ,
Որ չունի մարում
Դու էլի՛ հազար հրդեհ կվառես
Այս չար աշխարհում...

Սո՛ւնա, սերը քո թույն է ու գինի,
Բայց քա՛ղցր է այնքան.
Սո՛ւնա, կաս դու միշտ, բայց անցնում եմ ես
Ու վաղը չկամ.
Սո՛ւնա, աշխարհում թող կանքդ լինի
Տիեզերական:

Կյանքս կմարի՝ հին, շնչին մի կայծ
Քո ոսկի հրում
Բայց վառվի՛ պիտի սիրտս մոխրացած
Քո բոլո՛ր գալիք արշալույսներում...

1918 հունիս-հուլիս

Կարմիր բանակ: